



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

LIV. Qui prior est tempore, potior est Jure.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

6. Tertis, Nisi specialis dispositio de altero obstat. Ex qua causa Sacerdoti sacrificanti Eucharistiae sumptio sub utraque; non etiam sub una tantum specie est permessa, *can. Comperimus 12. dist. 2. de Consec. mulieri*, si alienam obligationem in se susceperit: non etiam, si, intermissione cessante, pro altero solverit, *S. C. Velleiani auxilio subvenitur, l. 1. ff. ad S. C. cit. & tutor, cui rei pupillaris à Praetore permessa est venditio, eam obligare nequit oppignorando, l. Si pupillorum 7. §. 3. ff. de Reb. eorum, qui sub tutel. Sic etiam praesides provinciarum, qui jus gladii & in metallum dandi obtinent potestatem, *l. Illicitas 6. §. 8. ff. de Offic. Praesid. deportandi potestate carent, l. Rei 2. §. 1. ff. de Panis & l. Inter 6. §. 1. ff. de Interdict. & releg. ex speciali dispositione Juris, permisso alterò, alterum denegantis.**
7. Harum limitationum vi corrumpunt, quae ex utroque Iure Regulae opponuntur, praesertim si addatur, ei locum tantum esse in iis, quae Iure communi absolute conceduntur, ut cum Campanilla *Divers. Jur. Canon. Rubr. 11. cap. 13. n. 92. hic notant Barbosa à n. 3. & Strein. n. 5. in fine.* Unde uterque infert, eam deficere in facultate dispensandi, non à Iure, sed ab homine concessa, & in dispensationibus ipsis: & non habere locum in privilegiis & indultis gratiosis, & praesertim in mandatis de providendo, *c. Si de non Sacerdotali 27. de Prab. & dignit. in 6. saltem, si id, quod est minus, in eo, quod plus sive majus est, non includatur, eive non annectatur.*

REGULA LIV.

Qui prior est Tempore, potior est Jure.

SUMMARIUM.

1. Similima huic Regula Civilis.

2. Sensus & ratio utriusque,
3. Et utriusque objectae difficultates.
4. Quae tamen eas vel non attingunt,
5. Vel solummodo declarant.
6. In Pignoriibus saepe, non semper ei est locus.

Minùs ampla primò occurfu apparet, attentius tamen considerata non minùs, quàm Canonica hæc Regula, latè diffunditur illa JCT. Hermogeniani, *Quoties utriusque causa lucri vertitur, is preferendus est, cujus in lucrum causa tempore precedit, quæ est 98. in Pandectis.*

Sensus enim idem utriusque est, *Quantumvis temporis prioritas sive diurnitas ad jus alicui tribuendum ratio sufficiens sola non sit. Obligationum 44. §. 1. ff. de O. & A. duobus tamen, de ejus, quod habent, juris pralatione certantibus, & quoad cetera paribus, prerogativam tribuit juri, quod antè sive antiquius est; ut is preferatur, cujus jus priori sive antiquiori temporis suffragio adjuvatur.* Quo sensu concepta Regula jam declarata & exemplis illustrata est *Lib. 1. tit. 33. à n. 4.* Ratio à DD. ea reddi solet; quòd jus ab aliquo acquisitum ipsi debeat prodesse, & invito sine sua culpa non auferri, *can. Satis perversum 7. dist. 56.* sicut contingeret, si is, cujus jus tempore posterius est, antè habenti preferretur, & hic post illum ordine praeposito collocaretur.

Quantumvis autem hæc Regula æquitate plena & primà etiam fronte plana sit, ex multiplici tamen capite difficilis est; contra eam enim facit Primò; quòd lex & Constitutio posterior praevalcat ac deroget priori, *l. Sed & posteriores 28. ff. de LL. & c. 1. de Constitut. in 6.* & posterius testamentum ritè perfectum rumpat ac tollat prius, *§. Posteriore 2. Institut. Quibus mo-*

bus modis testam. infirm. & l. Tunc autem 2. ff. de Injusto rupto &c. Secundo, ex pacto non priora tempore, sed novissima præferri ac servari oportere, tam Juris, quam rei æquitatē postulare, asseritur, *l. Pacta 12. C. de Pactis*. Tertio, simili modo privilegia non ex tempore sive antiquitate, sed ex causa æstimanda sunt, ex responso ICT. *l. Privilegia 32. ff. de Reb. jud. auct. possid.* Quarto, eadem re successivè venditā duobus, jure potior non est is, cui res primò vendita, sed cui ea primò tradita fuit, *l. Quotiens 15. C. de R. V.* quantumvis emptio contractum consensus ante traditionem fuerit perfecta, §. 1. *Instit. de Empt. Vendit.* Quintò, in judiciis quoque durior petitoris & potior est causa rei sive possessoris: nec tanta prærogativæ temporis, quanta possessionis ratio habetur, *Reg. In pari 65. in 6.*

4. Sed hæc speciosa magis quam efficacia contra Regulam sunt; cum istius sensum explicent potius, quam vim infringant.

Primum; quia Regula hæc non afficit actus, ab unius voluntate pendentes, ut sunt leges ac testamenta; cum enim in his observanda & investiganda sit voluntas legislatoris ac testatoris; & ne illi Republicam rectè etiam lege, sicut conditā, sic etiam, cum rerum circumstantiæ poscunt, mutatā, vel omnino revocatā, gubernandi: isti de rebus suis disponendi & à dispositione semel facta recedendi facultas adimatur, posterior & suprema voluntas attendi debet, ac priori prævalere, *l. Non est novum 26. ff. de LL. l. fin. C. de Constitut. princip. & l. Si mihi 12. §. 3. ff. de Legat. 1.* Glossa & Vivianus *hic*.

5. Secundum; quia Regulā præsentis ex tempore jus solum æstimatur in concursu duorum vel plurium jus habentium

ac certantium de sui prælatione & lucro seu commodò ex isto percipiendò. Unde ab ea remotissimus est casus, quò duo vel plures, post pactiones semel initas, à priori placito ad nova pacta mutuo consensu descendunt; hæc enim casu ultimum prævalet ex mutua & libera voluntate paciscentium, quin de unius jure alterius juri præferendo inter eos certamen & contentio sit.

Tertium; quia, ubi unum privilegium ex causa magis privilegiata alterius privilegio favorabilius est, ut v.g. pupilli ac fisci & similibus privilegiatorum, eorum jura paria non sunt; atque idcirco nec locus Regulæ nostræ, ut ad eam notant Canisius & Strein. *num. 1.* Quando autem alterius causa non magis privilegiata & cætera paria sunt, intrat Regula & privilegium antiquius, sive id personale, sive reale sit, anterioris temporis suffragiò alteri prævalet.

Quartum; quia in eadem re diversis temporibus vendita duobus, & neutri tradita is, cui prius vendita est: & cum successivè tradita est utrique, is, cui prius tradita est, vigore Regulæ præfertur; quòd ejus dominium absorbeat alterius possessionem. Quando autem res priori solum vendita, posteriori autem emptori insuper tradita est, utriusque jus & causa par non est; cum posterior non solum jus ex contractu consensu perfecto, sed ex traditione quoque rei venditæ possessionem ac dominium vel illius locò conditionem præscribendi sit consecutus. Prior verò jus solummodo habet ex contractu, qui parit actionem ex empto, quâ petere potest, ut venditor ad rem tradendam vel, si tradendi facultatem non habeat, ad id, quod interest, condemnatur, *l. 1. ff. de Act. empti.*

Postremum; quia actoris & rei causa dispar est non solum ratione possessionis pro

N n n ; onis pro

onis pro reo militantis, & cum cætera paria sunt, præponderantis: sed etiam, quod reus invitus, inopinatusque & imparatus in jus vocetur, & partes sustineat vim propulsando se tuentis adversus impetitionem actoris: qui, præterquam, quod lucrum capiet ex rei damno, sponte paratusque, & quò ipsi placuit tempore in iudicium venit. Ut mirum non sit; quòd, uter alterum tempore præcedat, non attendatur.

6. Idem ferè, quod in venditione, accidit in pignoribus & hypothecis; quantumvis enim in his quoque potior sit is, qui prius credidit pecuniam, & hypothecam accepit, *l. Potior 11. pr. ff. Qui pot. in pign. hab.* etiam si posteriori specialiter res aliqua v.g. prædium, priori verò generaliter obligata sint omnia debitoris bona, ex quibus, etiam prædiò subtractò, pecunia credita recuperari possit, *l. Qui generaliter 2. pr. ff. Et si generaliter 6. C.* imò etiam, si posteriori creditori prædium à debitore traditum sit, *l. Creditor 1 §. fin. ff. eadem Rubr. cum;* quòd hòc casu prædium per traditionem ad creditorem posteriorem cum onere transferatur, *l. Alienatio 67. ff. de Contrab. empt. Et c. Ex literis 5. de Pignor. Et hypoth.* verò; quòd jus priori quæsitum ei invito auferri non possit, *Reg. Id. quod nostrum est 11. ff. hie.* Quantumvis, inquam, in his quoque prior tempore potior jure habeatur, variis tamen casibus hæc temporis prærogativa etiam in pignoribus & hypothecis non attenditur; quòd posteriori pignori data res ei obligata, aut ejus causa specialiter privilegiata aliunde, atque idcirco cætera non paria, nec præsentis Regulæ sit locus, ut videre est apud Negulant. *de Pignorib. Lib. 2. Rubr. 5. part. pr. Et Peckium hie n. 15.* Regulam ab eaque deviantes casus læcò exequentes;

REGULA LV.

Qui sentit Onus, sentire debet Commodum, & econtra.

SUMMARIUM.

1. Duas hæc Regula partes habet.
2. Sensus & Equitas prioris,
3. Utriusque juris exempla declarata.
4. Sensus, ratio & exempla posterioris.
5. Limitatio prioris,
6. Posteriori objecta instantia,
7. Eam non convellunt, sed declarant.

Bipartita hæc Regula, ejusque pars prima prodita est Jure Civili, cujus Regulà 10. Paulus ICT.^{us} ait, *Secundum naturam est, commoda cuiusque rei eum sequi, quem sequuntur incommoda.* Altera dictione Econtra comprehensa, *Qui sentit commodum, sentire debet onus.*

Primæ partis sensus est, *Qui sustinet onus sive damna & incommoda alicujus rei vel actionis, ad eum etiam pertinent cum ea connexa, ex eavè provenientia commoda & emolumenta.* Quod Regulà 10. cit. ICT.^{us} non malè revocat ad æquitatem naturalem; cum à natura infuso instinctu ad laborem, ad onera & incommoda supportanda utilitate omnes moveamur: nemòque facilè sit, qui subeat onus, si commodi & emolumenti spe non compensetur adeò; ut eò respiciens Divini Juris Interpres & Christi Apostolus. Paulus alter, ad patientiam & sufferenda pro Christi nomine adversa Neophytos proposità præmii spe sit exhortatus; *Sicut enim inquit, socii passionum estis, sic eritis & consolationis,* 2. Corinth. *cap. 1. V. 7.*

Quare istius Regulæ vi Monasterium, sicut ex clerici incontinentis ad agendam